

ANDRAGOJİK DENETİM: YETİŞKİN EĞİTİMCİLERİ İÇİN BİR DENETİM ŞEKLİ***

Nancy H. ELLIS* ve Regis R. BERNHARDT**

Çev: Ahmet DUMAN****

Andragoji veya yetişkin öğretimi bilim ve sanatı, yetişkin öğretimi hakkında doğrulanmış varsayımlar üzerine kurulu bir teoridir. Öğretmenler yetişkin öğrenciler kadar öğretimlerinin niteliğini arttırmak için çalışıyor görünebilir. Denetçiler yetişkin öğrenimi süreci içinde lider veya kolaylaştırıcı (facilitator) olarak düşünülebilir. Bunun için denetçiler yetişkin öğrenciler ile davranışlarını en etkili şekilde uyarlayabileceği düşünülen bir denetim biçimi geliştirmelidirler.

Knowles (1980) yetişkin eğitiminin ana iticisinin, yetişkinin kendi geleceğinin kendisi tarafından belirlenmesi olduğunu ifade etmektedir. Yetişkin öğrenciler eğitim gereksinimlerinin tanımlanmasına, öğrenme hedeflerinin oluşturulmasına, hedeflere ulaşmak için planların yapılmasına ve gelişmelerin değerlendirilmesine katılmalıdırlar. Denetçi sadece öğretmenin edimiyle (performance) ilgili beklentilerini iletmemeli aynı zamanda öğretmenin biçimlendirdiği beklentilerin derecesini de değerlendirmelidir. Değerlendirme öğretmenin kendisi hakkındaki algısı ve beklentileriyle başlamalıdır. Denetçiler ve öğretmenler olan ve olması gereken öğretime yeterlikleri arasındaki farkı birlikte belirleyebilirler ve bu yeterliklerin geliştirilmesi için birlikte bir plan yapabilirler. Başlangıçta bile bu tür bir denetimin olması için güven verici bir çevre gereklidir. Kendini dürüstçe tanımlayabilme yalnızca destekleyici, tehdit edici olmayan, bir ortamda gerçekleşebilir.

Öğretmenin deneyiminin denetçi tarafından dikkate alınması andragojik denetimin diğer bir ögesidir. Knowles (1978) yetişkinleri kendi deneyimlerinin tanımladığını vurguladı. Yetişkinlerin deneyimlerini göz-

* Fairfield Üniversitesi, Connecticut, Öğretim Üyesi

** Lincoln Center'daki Fordham Üniversitesi, New York, öğretim üyesi

*** Ellis, H.N. and Bernhardt, R.G., 1989, *Andragogical Supervision: A Supervisory Style for Adult Professionals*, Clearing House, 62: 362-363.

**** Halk Eğitimi Bölümü Araştırma Görevlisi

ardı eden her eylem, yetişkinlerin bireyler olarak reddedilmesi biçiminde algılanır. Özellikle deneyimli öğretmenlerle ilgili olarak, öğretmen deneyimlerinin dikkate alınması denetçiler için önemli bir konudur ve bu her denetim modeliyle ilişkilendirilmelidir.

Massey (1980) yetişkin öğrenmesi teorisinin başka bir ögesine işaret etti. Yetişkinler kendi kararlarından sorumludurlar. Bunun için yetişkinlerin kendi algıladıkları gereksinim ve ilgilere dayalı öğrenme yaşantılarını seçmelerine izin verilmelidir. Pine ve Horne (1969) küçük öğrenmelerin öğrenenin katılımı olmadan meydana geldiği konusunda aynı görüştedirler. Öğrenen öğrendiğinin neyle ilişkili olduğunu görmelidir.

“İnsanlar edilgen ve içine ‘doğru’ değerler, ‘doğru’ yanıtlar ve ‘doğru’ düşünme yolları aktarılan bir kap değildirler. İnsanlar amaçları saptama fırsatına gereksinim duyan ve değerlendirmenin anlamını kendi kendine tartışan etken ve yaratıcı varlıklardır.”

Eğer birey ne öğrendiğinin kendi açısından anlamını görebilirse, öğrenme için güdülenmenin var olduğunu bulan Verduin, Miller ve Greer (1977) tarafından da bu görüş desteklendi. Özellikle çok deneyimli öğretmenler denetlendiğinde, gerçek davranışsal değişiklikler oluşacaksa onların sürece katılımı zorunludur.

Knowles da (1980) yetişkin öğrenmesini içsel bir süreç olarak gördü ve yetişkinin öğrenme için güdülenmesini beklenti teorisiyle açıkladı. Knowles yetişkinlerin içsel güdülenmeye dışsal yaptırımlardan daha çok yanıt verdiğini ve yetişkinlerin kendileri tarafından oluşturulan bireysel hedeflerin gerçekleştirilmesine öğrenmenin yardım edebileceğini algıladıkları zaman öğrenmeye daha çok güdülendiklerini buldu. O yetişkin öğrenmesi için birincil güdülenme olarak yetişme ve kendini geliştirme gereksinimini gördü ve yetişme gereksinimini en evrensel gereksinim olarak tanımladı.

Her öğrenme ortamında olduğu gibi, yetişkin öğrenmesi de bireyin hem duygusal hem de zihinsel durumu tarafından etkilenir. Knox (1977) eğitim ortamının büyük ölçüde yetişkinin başasını ve öğrenmedeki kararlılığını etkilediğini buldu. Pine ve Horne’a göre (1969) yetişkin öğrenmesi insanlara sorunlara yaratıcı çözümler üretmeye olanak veren, ortaklaşmaya, işbirliğine ve değerlendirmeye dayalı bir süreçtir. Bu süreç zamanı, serbestliği, açık iletişimi ve yapılan yanlışları düzeltmeyi gerektirir.

Knowles (1980) öğrenmenin olması için belirli çevresel koşulların sunulması gerekliliğine işaret etti. Öğrenene ve başarılarının tanınması-

na saygı gösterilmelidir. Öğrenenler karara katılmalıdırlar. Bilgi elde edilebilir olmalıdır. Hedeflerin belirlenmesinde, etkinliklerin planlanması ve yönetiminde, ne öğrenildiğinin değerlendirilmesinde sorumluluk karşılıklı paylaşılmalıdır. Verduin, Miller, Greer ve Wood (1980) demokratik liderlik, karara katılma ve düşüncelerin karşılıklı etken değişimi gereksinimlerinin varlığını doğruladı.

Yetişkin eğitiminde denetçinin rolü çok önemlidir. Knowles'a göre (1980) denetçinin işlevi yetişkinin içinde öğrenebileceği zengin bir çevre yaratmaktır. Denetçi yetişkinin öz-yönetimli öğrenme becerileri kazanmasına yardımcı olmalıdır. Knox (1977) öz-yönetimli öğrenenlerin hem liderleriyle iyi bir ilişki kurmak hem de beklentilerini dikkate almak ve hedeflerini ortaya koymak için cesaretlendirici bir ortama gereksinim duyduğuna işaret etti. Pine ve Horne'da (1969) aynı görüşteydiler. Onlar yetişkinlere gereksinimlerinin empoze edileceği bir ortam yerine gereksinimlerini özgürce açıklayabileceği bir ortam yaratılmasını gereğine işaret ettiler. Lider öğrenenleri yönlendirmemeli yada etkilememelidir. Bunun yerine olaylar ve düşüncelerdeki bireysel anlamı keşfetmesine yardım etmelidir. Yazarlar liderin gerçek bir ilgilenme göstermesi durumunda ve duygusal ılık bir iklimin içinde insanların düşüncelerini ve düşüncelerindeki farklılıkları korkmadan açıklayabileceği güvenli bir ortamın yaratılabileceğini ifade ettiler. Bu öğelerin hepsi denetim ortamına eşit olarak uygulanabilir.

Yetişkin öğrenmesi teorisini denetim sürecine uygulamak hem öğretmen hem de denetçi için bir ikilem yaratabilir. Knowles'ın açıkladığı gibi (1950), eğer yetişkinin öğrenme isteği kendisini geliştirme isteğinden doğarsa, bu bir yetersizliğin kabulüdür. Bir yetişkin korku hissetmeksizin kendini geliştirme etkinliklerine nasıl çekilebilir? Knowles (1980) daha sonraki çalışmasında bu düşünceyi genişletti. Eğer yetişkinler yeni yöntemlerin daha iyi olduğunu bilse bile, Knowles'ın açıkladığı güvenlik gereksinimi yetişkinlerin bildik yöntemleri bırakmasını zorlaştırır. Güvenlik tehdit edildiğinde, kişiler rutinlikten ve tekdüzelikten sıkılmış bile olsalar genellikle savunucu olurlar yada ortamdaki uzaklaşırlar. Yetişkin eğitimcileri ve denetçileri bu korkunun nasıl üstesinden gelebilirler? Ve öğretmen ve öğrenenlere yetişme gereksinimini nasıl aşılabilirler? Verduin, Miller ve Greer'e göre (1977) uygun davranışsal değişikliklerin gelişmesine yardım eden, açık, destekleyici ve olumlu bir iklim içinde bu soruya yanıt bulunabilir. Yetişkin için en büyük korkulardan birisi, yazarında belirttiği gibi, yetişkinlerin inançları, gereksinimleri ve değerleri değiştirilmeden onların davranışlarının değiştirilmesi isteğidir.

Korku insanları değişme ve gelişmeden daha çok değişmemeye zorlar. İmgelem, girişkenlik ve yaratıcılık yıkılabilir ve insanlar neyin güvenli olduğunu düşünmeye başlayabilirler. Korkunun yokluğunda insanlar yeni algılar kazanabilirler ve tutumlarını, değerlerini, inançlarını gözden geçirebilirler ve yeni davranışlara gereksinim duyabilirler. Pine ve Horne'da (1969) bu görüştedirler. Onlara göre; insanlar değişimin birileri tarafından onlara empoze edilmediğini hissettikleri zaman kendilerini özgür hissederler ve değişmeyi kabul ederler.

Yetişkin öğrenenler gelişme ve zenginleşmeyi cesaretlendiren, itaati ve bağımlılığı cesaretlendirmeyen bir denetime gereksinim duyarlar. Andragojik denetim yetişkin öğrenmesi teorisinin kavramlarını bir eğitim denetimi modeli içinde bütünleştirir. Bir andragojik denetmen hem mesleksi deneyimi hem de öğretmenin başarısını tanır, saygı duyar ve öğretmenin kendi kendini yönetme ve özerklik gereksinimini kabul eder. Denetim destekleyicidir, korkutucu değildir. Denetim gelişmeyi ve başarıyı cesaretlendirir ve öğretmeni edimi üzerinde açık, doğru ve yapıcı dönütler sağlar.

Yetişkin öğretimi teorisi yetişkinlerin temel eğitim programlarına, eğitim ve diğer meslekler içindeki mesleksi gelişme programlarına başarıyla uygulandı. Eğer bu teori bir eğitim denetimi modeli için kullanılırsa, özellikle bir yıllık deneyimli öğretmenlerde, öğretmen-denetmen ilişkisinin niteliğinde, öğretimin niteliğinde, öğretmenin güdülenmesi ve iş doyumunda bir farklılık yapabilir.

KAYNAKÇA

- (Knowles, M.S., "Informal Adult Education.", New York: Association Press. 1950.
- 1978. "The Adult Learner: A Neglected Species, 2d ed., Houston: Gulf Publishing.
- 1980. "The Modern Practice of Adult Education from Pedagogy to Andragogy", Chicago: Follett.
- Knox, A.Y., 1977. "Adult Development and Learning." San Francisco: Jossey-Bass.
- Massey, S.U., 1980. "Teaching Adult Professionals.", Journal of Staff Development, I: 113-18.
- Pine, G.L., and P.J. Horne, 1969. "Principles and Conditions for Learning in Adult Education." Adult Leadership., October: 108-110, 126, 133-34.
- Verduin, J.U., H.Y. Miller., and C.Y. Greer, 1977. "Adults Teaching Adults." Austin, Texas: Learning concepts.
- Wood, Y., 1980. "You're the Teacher, Tell us What We're Supposed to Know: An Andragogical Dilemma.", Journal of Staff Development, I: 119-25.